

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету
/Калинич І.В./
« 29 » червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Географічне краєзнавство**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 “Освіта / Педагогіка”** спеціальності **014 “Середня освіта”** предметної спеціальності **014.07 Середня освіта (Географія)** освітньої програми “**Географія**”.

Укладач: Салюк Мар’яна Романівна, доцент, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
Фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 11 від «25» червня 2021 р.

Завідувач кафедри Поп С.С.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

протокол № 8 від «29» червня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Потіш Л.А.
(ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 аудиторних – 48 самостійної роботи студента – 72	I	II
	Лекції:	
	30 год.	8 год.
	Практичні (семінарські):	
	18 год.	2 год.
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	72 год.	110 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Географічне краєзнавство**» є формування у студентів теоретичних та практичних засад географічного краєзнавства, знань про природу, населення, господарство, історію, культуру рідного краю та країни в цілому; опанування методикою географічних краєзнавчих досліджень, методики його викладання, набуття студентами навичок та вмінь самостійно вирішувати конкретні завдання при викладанні географічного краєзнавства у навчально-виховних освітніх закладах.

Завдання навчальної дисципліни:

- розглянути теоретичні аспекти географічного краєзнавства як наукової дисципліни,
- окреслити методи та напрями краєзнавчих географічних досліджень,
- визначити фактори, що впливали на розвиток географічного краєзнавства;
- проаналізувати важливі природні, культурні, суспільно-політичні та економічні процеси регіональної географії як складової частини загальноукраїнського географічного простору.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлюючого, сповідуючого та примножуючого загально цивілізаційні цінності демократичного суспільства (морально-етичні, культурні, гуманістичні, доброчесності тощо).

ЗК 2. Здатність самовдосконалюватися, постійно підвищувати кваліфікацію із розумінням предметної області обраної професії, її основних концепцій, понятійно-термінологічного апарату та місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою, уміти комунікувати з іншими, логічно викладати свою думку як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні сучасні технології у науковій, освітній, просвітницькій та громадській роботі, абстрактно мислити та системно аналізувати і узагальнювати інформацію в галузі предметної діяльності.

ФК 1. Набуття предметно-географічних, природознавчо-наукових, психолого-педагогічних компетентностей, оволодіння фундаментальними знаннями з дисциплін географічної науки на різних просторових рівнях (глобальному, національному і локальному), методологією географічних досліджень взаємозв'язків у складній системі «Людина–Природа» в контексті досягнення цілей збалансованого розвитку.

ФК 2. Здатність до постійного професійного самовдосконалення, вивчення і креативного застосування досягнень національної та світової географічної науки в науковій і педагогічній діяльності.

ФК 3. Здатність до професійної науково-дослідницької та практичної діяльності, в т. ч. щодо виконання польових та камеральних природознавчих і суспільних географічних досліджень, аналізу та інтерпретації отриманих результатів, оформлення наукового звіту, презентації результатів дослідження, впровадження їх у практику.

ФК 4. Здатність розвивати викладацькі компетентності, вміння застосувати на практиці набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методів і прийомів навчання географії у вищих навчальних закладах відповідно до вимог державних освітніх стандартів.

ФК 8. Здатність застосовувати географічні знання у міждисциплінарному і міжгалузевому контекстах. Здатність застосування теоретичних знань для вирішення практичних проблем на регіональному і національному рівнях, зокрема щодо просторового аналізу та вирішення проблем взаємодії суспільства і природи в контексті збалансованого розвитку.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Географічне краєзнавство**» є наявність освіти за першим (бакалаврським рівнем) або вищої освіти за другим рівнем з іншої спеціальності.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Географія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знання основних законів, закономірностей, понять та наукової термінології новітніх напрямків сучасної географічної освіти та науки; знання системи освіти та науки України, стану її адаптації в європейський простір.	ПРН 1
Знання принципів, методів, закономірностей, структури педагогічного процесу, новітніх освітніх засобів і технологій, які є придатними для викладання різних географічних дисциплін у вищій школі та в загальноосвітніх навчальних закладах.	ПРН 3
Знання за даною освітньою програмою, які необхідні для роботи в традиційних сферах застосування: вчителем географії в ЗОНЗ, викладачем географічних дисциплін у вищій школі, спеціалістом-географом у наукових установах, державних природоохоронних структурах та поресурсних департаментах при облдержадміністрації або відділах органів державної влади та місцевого самоврядування, а також у підприємницьких структурах, що потребують фахівців-географів.	ПРН 4
Застосовувати новітні освітні методики і технології для формування в учнів школи предметних компетентностей, набуття сучасних уявлень про географічну оболонку Землі як середовище життєдіяльності людства, її структуру, природні багатства різних континентів, країн світу, України та її регіонів.	ПРН 10
Уміння самостійно організовувати польові природознавчі дослідження та спостереження, які необхідні для проведення практичних занять з географії та природознавства в школі, а також для проведення позашкільної краєзнавчої роботи, формування у молоді відповідального ставлення до екологічного стану довкілля.	ПРН 11

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Географічне краєзнавство»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен Знати: - зміст і завдання, основні терміни курсу, його значення для вивчення географії України; - методику та джерела краєзнавчих досліджень; - основні питання та завдання географічного краєзнавства, етапи та історію його формування, значення для популяризації знань про Україну; - методику проведення географічних краєзнавчих досліджень; - знати основні методи та організацію позакласної та позашкільної краєзнавчої роботи; - основні напрями вивчення рідного краю.	ПРН 1, 3, 10, 11,
Уміти: - шукати інформацію з різних джерел; самостійно досліджувати суспільно-географічні об'єкти, процеси і явища глобального, регіонального та локального рівня з використанням сучасної методології; - аналізувати геопросторову організацію населення, економіки, соціальної, політичної і культурної сфери України;	ПРН 3, 10, 11

- проводити історико-етнографічне районування України, вирізняти етнографічні групи українського народу; - здійснювати описи природно-територіальних комплексів; - визначити етапи соціального та економічного розвитку регіону; - збирати краєзнавчий матеріал; проводити польове краєзнавче дослідження краю; - уміти організовувати позакласну та позашкільну краєзнавчу роботу з географії, планувати роботу краєзнавчого гуртка у школі.	
---	--

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточне усне опитування;
- модульне опитування;
- спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів;
- залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування на практичних (семінарських) заняттях, виконання самостійної роботи.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота з тем змістовного модуля.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік у формі усної перевірки знань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	CP	60	100
5	5	5	5	20		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	CP	50	100
5	5	5	5	5	25		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	20	5	25
Проект			1	25
Реферат	1	20		
Модульна контрольна робота	1	60	1	50
Разом	9	100	9	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Географічне краєзнавство» проводиться двічі на семестр згідно розкладу модульних контролів визначених

навчальною частиною в межах годин, які відведені на лабораторні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, які виконали усі види навчальної роботи. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за практичні (семінарські) роботи та самостійну роботу. Максимальна кількість балів одержаних під час контрольної роботи № 1 становить 60 балів, модульної контрольної роботи № 2 – 50 балів.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на тести та теоретичні питання. Робота містить 5 тестів та три теоретичні запитання.

Критерії оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка: національна та ECTS	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно A	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
82-89	Добре B	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
74-81	Добре C	Студенту розкрив теоретичні питання, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	Задовільно D	Студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
60-63	Задовільно E	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі.
35-59	Незадовільно FX	Студенту не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно F	Студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Під час другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі, якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає залік за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Географічне краєзнавство» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна. Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться в національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні і практичні засади географічного краєзнавства.

Тема 1. Географічне краєзнавство як напрям досліджень. Зміст і завдання курсу. Структура краєзнавства: основні складові та галузеві напрями (географічне, історичне, суспільне, шкільне краєзнавство). Географічне краєзнавство як складова частина національного краєзнавства. Об'єкт і предмет географічного краєзнавства. Зв'язок географічного краєзнавства з іншими науками та дисциплінами.

Тема 2. Етапи формування і розвитку географічного краєзнавства. Етапи формування і розвитку географічного краєзнавства. Періодизація розвитку географічного краєзнавства: витоки – початки – становлення – утвердження. Стихійно- і цілеспрямовано-описовий етап географічного краєзнавства України. Формування організаційних форм та розквіт краєзнавства на початку XX ст. та етап складних трансформацій в умовах радянської тоталітарної системи. Відродження географічного краєзнавства у незалежній Україні.

Тема 3. Наукові центри і школи географічного краєзнавства в Україні. Просторові особливості розвитку географічного краєзнавства в Україні на сучасному етапі. Концентрація географо-краєзнавчих досліджень в університетських центрах. Державне та суспільне краєзнавство у київському центрі. Галицька школа географічного краєзнавства. Волино-Подільська науково-краєзнавча школа. Особливості розвитку географічного краєзнавства на півдні та сході України (Харківська та Одеська школи). Краєзнавча діяльність установ науки, освіти та культури.

Тема 4. Термінологія та методи географічних краєзнавчих досліджень. Методика проведення географічних краєзнавчих досліджень. Термінологія та понятійний апарат: край, територія, регіон. Географічна регіоналістика та географічне краєзнавство. Загальнонаукові

методи дослідження. Міждисциплінарні методи дослідження. Географічні методи та їх застосування в географічних краєзнавчих дослідженнях. Групування, типологія і систематизація джерел краєзнавчого спрямування. Напрями досліджень географії краю. Комплексне дослідження населеного пункту. Географічна урбаністика та руралістика. Інноваційні напрями розвитку сучасного шкільного краєзнавства.

Тема 5. Теоретична і практична функція географічного краєзнавства. Внесок географічного краєзнавства у розвиток теорії географічних досліджень. Поєднання краєзнавства та суспільно-географічних досліджень на регіональному рівні. Необхідність детальних краєзнавчих досліджень при проведенні децентралізації та формуванні місцевих громад. Соціальне значення географічного краєзнавства. Використання результатів краєзнавчих досліджень для розвитку туризму.

Тема 6. Географічне краєзнавство як метод вивчення просторових відмінностей країни. Історичний процес регіонального поділу української території. Передумови формування принципів нового розмежування території України. Виділення сучасних історико-географічних земель – країв. Проблема розробки з пізнавальною навчальною метою схеми регіонального поділу України. Значення усталеного в історичному контексті традиційного поділу території України. Територіальні відмінності геополітичного простору України. Етносоціальні процеси і розселення в Україні.

Змістовий модуль 2. Краєзнавча характеристика України та Карпатського регіону.

Тема 7. Краєзнавча характеристика України. Особливості географічного положення та її історичного розвитку. Компонентна та ландшафтна структура природних комплексів, зміни біорозмаїття території. Заселеність та освоєність території, культурні ландшафти. Структурні зміни у господарстві та способі життя населення. Регіональні відмінності території України.

Тема 8. Краєзнавча характеристика Карпатського регіону. Географічне положення та історія розвитку регіону. Основні етапи географічних досліджень, визначні географи-краєзнавці. Природно-територіальний комплекс регіону та їх компоненти, аналіз їхньої структури. Регіональні відмінності в географічних та соціодемографічних процесах. Галузева структура господарства Карпатського регіону.

Тема 9. Краєзнавча характеристика рідного краю (Закарпаття). Особливості географічного та геополітичного положення Закарпаття та його історичний розвиток. Компонентна та ландшафтна структура природних комплексів, зміни біорозмаїття території. Заселеність та освоєність території Закарпаття, культурні ландшафти. Структурні зміни у господарстві та способі життя населення. Вивчення природних комплексів в процесі шкільних екскурсій. Охорона природи рідного краю.

Тема 10. Завдання географічного краєзнавства при проведенні економічних та адміністративних реформ. Необхідність детального врахування місцевих особливостей при проведенні економічних реформ. Вивчення місцевих трудових навичок, технологій, ментальних особливостей при розміщенні нових виробництв. Комплексне краєзнавче дослідження території як необхідна умова успішного проведення адміністративних реформ.

Тема 11. Пропедевтична і педагогічна функція географічного краєзнавства. Запровадження курсу географії рідного краю – виконання пропедевтичної функції краєзнавства. Важливість фахового оформлення краєзнавчих досліджень та написання посібників із краєзнавства. Роль краєзнавства у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу в школі. Патріотичне та екологічне виховання під час краєзнавчої роботи.

Тема 12. Форми проведення краєзнавчої роботи в закладах освіти. Нормативні документи, що визначають краєзнавчу роботу в школі. Робота краєзнавчих гуртків, форми і методи проведення. Організація факультативних занять з краєзнавства. Краєзнавчі музеї в школах та їх географічна складова. Краєзнавчі конференції та турніри, екскурсії та мандрівки. Атрактивні об'єкти, визначні діячі та важливі історичні події як основа для планування краєзнавчих мандрівок.

Тема 13. Позакласна та позашкільна краєзнавча робота. Організація і зміст позакласної краєзнавчої роботи. Форми і методи вивчення свого краю. Підведення підсумків

краєзнавчої роботи. Шкільний краєзнавчий музей. Основні принципи організації та діяльності музею. Комплектування фондів. Фондова робота. Підготовка й проведення екскурсій у шкільному музеї. Краєзнавчі мандрівки та екскурсії. Туристично-географічне краєзнавство. Шкільна профорієнтаційна діяльність в сфері географії та туризму.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: <i>денна</i>					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Географічне краєзнавство як напрям досліджень.	8	2	1			5
Тема 2. Етапи формування і розвитку географічного краєзнавства.	8	2	1			5
Тема 3. Наукові центри і школи географічного краєзнавства в Україні.	8	2	1			5
Тема 4. Термінологія та методи географічних краєзнавчих досліджень. Методика проведення географічних краєзнавчих досліджень.	11	4	2			5
Тема 5. Теоретична і практична функція географічного краєзнавства.	8	2	1			5
Тема 6. Географічне краєзнавство як метод вивчення просторових відмінностей країни.	8	2	1			5
Модульна контрольна робота	5		1			4
Разом за модуль	56	14	8			34
Модуль 2						
Тема 7. Краєзнавча характеристика України.	8	2	1			5
Тема 8. Краєзнавча характеристика Карпатського регіону.	8	2	1			5
Тема 9. Краєзнавча характеристика рідного краю (Закарпаття).	12	4	2			6
Тема 10. Завдання географічного краєзнавства при проведенні економічних та адміністративних реформ.	9	2	2			5
Тема 11. Пропедевтична і педагогічна функція географічного краєзнавства.	8	2	1			5
Тема 12. Форми проведення краєзнавчої роботи в закладах освіти.	8	2	1			5
Тема 13. Позакласна та позашкільна краєзнавча робота.	8	2	1			5
Модульна контрольна робота	3		1			2
Разом за модуль	64	16	10			38
Разом за семестр	120	30	18			72

(заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: <i>денна</i>					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Тема 1. Географічне краєзнавство як напрям досліджень.	6	0,5				8
Тема 2. Етапи формування і розвитку географічного краєзнавства.	7	0,5				8
Тема 3. Наукові центри і школи географічного краєзнавства в Україні.	7	0,5				8
Тема 4. Термінологія та методи географічних краєзнавчих досліджень. Методика проведення географічних краєзнавчих досліджень.	8	0,5				8
Тема 5. Теоретична і практична функція географічного краєзнавства.	8	0,5				8
Тема 6. Географічне краєзнавство як метод вивчення просторових відмінностей країни.	8	0,5				8
Тема 7. Краєзнавча характеристика України.	8	1	0,5			10
Тема 8. Краєзнавча характеристика Карпатського регіону.	8	1	0,5			10
Тема 9. Краєзнавча характеристика рідного краю (Закарпаття).	7	1	0,5			10
Тема 10. Завдання географічного краєзнавства при проведенні економічних та адміністративних реформ.	8	0,5				8
Тема 11. Пропедевтична і педагогічна функція географічного краєзнавства.	9	0,5				8
Тема 12. Форми проведення краєзнавчої роботи в закладах освіти.	8	0,5	0,5			8
Тема 13. Позакласна та позашкільна краєзнавча робота.	7	0,5				8
Разом за семестр	120	8	2			110

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Стан і розвиток географічного краєзнавства в Україні.	2	0,5
2	Організаційні форми географічної краєзнавчої діяльності	2	
3	Природно-географічні основи краєзнавства	2	
4	Територія України як об'єкт краєзнавчого вивчення	2	0,5

5	Розробка навчальної екскурсії з вивчення природних комплексів рідного краю	2	
6	Розгляд етнічного складу населення України та Закарпаття	2	0,5
7	Краєзнавство як конструктивно-прикладний напрям організації життєдіяльності регіону. Розробка навчальної екскурсії на виробництво	2	
8	Розробка пріоритетних напрямів розвитку туризму на основі наявної природно-ресурсної бази регіону	2	0,5
9	Організація шкільних краєзнавчих гуртків, екскурсій, походів, музеїв.	2	
Разом		18	2

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Регіональні відміни території України. Усталений в історичному контексті традиційний поділ України (етнографічні регіони та історико-географічні краї).	4	6
2	Географічне краєзнавство як метод вивчення просторових відмінностей країни. Виділення сучасних історико-географічних земель – країв. Проблема розробки з пізнавальною навчальною метою схеми регіонального поділу України.	4	6
3	Історичний процес регіонального поділу української території. Досвід виділення історико-географічних регіонів в 60-х роках минулого століття. Передумови формування принципів нового розмежування території України.	4	6
4	Шкільний краєзнавчий музей. Форми комплектування фондів шкільного музею (експедиції, туристські походи і подорожі, краєзнавчі екскурсії, поточне комплектування).	4	5
5	Вивчення природи України. Охорона природи. Природно-територіальний комплекс і його компоненти.	4	6
6	Основні етапи фізико-географічного вивчення природних комплексів.	4	5
7	Вивчення природних комплексів в процесі шкільних екскурсій.	4	6
8	Вивчення господарство краю. Напрями вивчення господарства краю. Територіальна організація виробництва. Основні джерела та методи вивчення підприємства. Організація навчальних екскурсій на виробництво	4	6
9	Краєзнавче музеєзнавство. Краєзнавчий музей: його значення та завдання, основні напрями музейної роботи.	3	5
10	Музей - організаційно-методичний центр шкільного краєзнавства та туризму.	3	5
11	Історично усталені регіонально-місцеві форми життєдіяльності населення у туризмі.	3	5
12	Краєзнавчо-музеєзнавча діяльність як основа створення туристичного продукту.	3	5
13	Туристично-орієнтована освітньо-культурна діяльність музею. Шкільна профорієнтаційна діяльність на сфері географії і туризму.	4	6
14	Розкрити зміст одного з напрямів руху учнівської молоді за збереження і примноження традицій, звичаїв, обрядів українського народу «Моя земля – земля моїх батьків».	3	5

15	Розробити структурований зміст програми туристсько-рекреаційного вивчення краю.	3	5
16	Використовуючи розроблену програму вивчення краю, розробити зміст і структуру музейно-краєзнавчої експозиції.	4	6
17	Проаналізувати вимоги шкільної програми з географії щодо змісту навчальних екскурсій в природу та зробити організаційно-методичні висновки.	4	6
18	Розробити структурований зміст шкільних навчальних екскурсій в природу.	3	5
19	Визначити район одноденного туристського походу, розробити маршрут і скласти графік руху, визначити зміст краєзнавчої роботи під час походу.	4	6
20	Розробити структуру і зміст навчальної екскурсії на виробництво.	3	5
Разом		72	110

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби:

- дидактичні матеріали (електронний варіант лекцій, комплексні контрольні роботи; презентації тощо);
- технічні пристрої (мультимедійні апарати, стенди, моделі, Інтернет ресурси) для пред'явлення дидактичного матеріалу;
- пакети завдань для модульного та підсумкового контролю;
- картографічні матеріали; матеріали кабінету геології та географії.

Інформаційні технології та засоби онлайн навчання: прикладні програми (MS Office 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Кузьма-Качур М. І., Горват М. В. Основи краєзнавства: навч. посібн. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 256 с.
2. Основи краєзнавства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / кол. авт.; за заг. ред. чл.-кор. НАНУ О. П. Реєнта. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 276 с.
3. Верменич Я. Історична регіоналістика VS краєзнавство: маркери дослідження мереж соціальної взаємодії в часі та просторі // Краєзнавство, 2018. № 3. – С. 4-15.
4. Костриця М. Ю. Географічне краєзнавство України: теоретикометодологічні засади, історія, практика : автореф. дис. ... доктора геогр. наук : спец. 11.00.13 «Історія географії» / Михайло Юрійович Костриця. – К., 2007. – 25 с.

Допоміжна література

1. Близняк М. Історичне краєзнавство: навчальний посібник / М. Близняк. – Острогоз : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2011. – 236 с.
2. Бондаренко С. Шкільні краєзнавчі екскурсії / Світлана Бондаренко // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2009. – № 8. – С. 11–18.
3. Дем'янчук Г. С. Українське краєзнавство: сторінки історії. К.: Просвіта 2006. – 293 с.
4. Дністрянський М.С. Етногеографія України: навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232 с.

5. Жванко Л. М. Краєзнавство: Конспект лекцій (для студентів усіх курсів денної і заочної форм навчання) /Авт.: Жванко Л. М.; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 163 с.
6. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні: Навч. посібник. – Львів: Світ, 1997. – 264 с.
7. Жупанський Я.І., Круль В.П. Про об'єкт і предмет вивчення національного краєзнавства // Краєзнавство. – 1994. – № 1-2. – С. 3-7.
8. Заставецька Л. Б. Організація краєзнавчо-туристичної роботи в школі: курс лекцій. – Тернопіль: Видавничий центр ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2011. – 104 с.
9. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник/ В. Голубко, С. Качараба, А. Середяк. – Ч.1. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 130 с.
10. Костиця М. Ю. Українське географічне краєзнавство: історія, методологія, постаті, практика. Житомир: Косенко, 2006. – 444 с.
11. Корнєєв О. В. Методика шкільного географічного краєзнавства. – Харків: Вид. група «Основа», 2007. – 144 с.
12. Костиця М. Початки географічного краєзнавства в Україні (XVIII - 50-ті роки XIX ст.) // Геогр. та основи економіки в школі. – 2001 – № 1. – С. 44–46.
13. Мариняк Н., Мариняк Я. Географічне краєзнавство в Україні у 30-90-ті роки XX ст. //Історія української географії: Спец. Вип. Краєзнавство. Всеукр. наук.-теорет. часопис. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – Вип. 2(4). – С. 39 – 43.
14. Мариняк Я. Теоретико-методологічні проблеми географічного краєзнавства в Україні // Історія української географії: Спец. Вип. Краєзнавство. Всеукр. наук. теорет. часопис. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – Вип. 2 (4). – С. 17 - 20.
15. Мариняк Я.О. Географічне краєзнавство та методика його викладання. Навч. методичний посібник. – Тернопіль: Видавничий центр ТДПУ імені Володимира Гнатюка, 2003. – 64 с.
16. Обозний В.В. Краєзнавство. Навчальний посібник-практикум.- К.НПУ, 2004.-254с.
17. Обозний В.В. Краєзнавча підготовка вчителя: теоретичні і організаційно-практичні аспекти / За ред. проф. Л. П. Вовк.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2001. – 254 с.
18. Обозний В.В. Модернізація краєзнавчої освіти України у контексті євроінтеграційного процесу / Модернізація вищої освіти України у контексті євроінтеграційних процесів.- Житомир: Вид-во ЖДУ, 2007,с.93-99.
19. Обозний В.В. Туристсько-краєзнавча практика у педагогічному вузі. Навчальний посібник-практикум. -К.НПУ, 2004.-226с.
20. Олішевська Ю. А. Шкільне географічне краєзнавство: навчальний посібник. К.: “ФО-П Кравченко”, 2012. 175 с.
21. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посібник. – К.: Знання, 2006. – 246 с.
22. Прокопчук В.С. Шкільне краєзнавство: навчальний посібник / В.С. Прокопчук; наук. ред. П.Т. Тронько; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – К.: Кондор, 2010. – 240 с.
23. Сергійчук В.І. Етнічні межі і державний кордон України. Вид. 3-є, доповнене. Київ.: ПП Сергійчик М.І., 2008. –560 с.
24. Уривалкін О. М. Історичне краєзнавство: Навч. посібник. – Київ : КНТ, 2008. –296 с.
25. Шищенко П. Сутність географічного краєзнавства // Краєзнавство. Географія. Туризм. 2000. № 42. – С. 1-2

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Освітні портали:

<http://www.geograf.com.ua/>
<http://geopom.at.ua/>
<http://rozumniki.net/catalog/products/geografiya>
<http://geo-klass.at.ua/>
<http://www.elib.nplu.org>

<https://tourlib.net/geogr.htm>

<http://www.nbuu.gov.ua/>

<http://nsku.org.ua/>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)